

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput II. Sanctorum Martyrum inventio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

AUCTORE
ANONYMO.

cat Cæsar ipse Commentariorum suorum de bello Gallico lib. v et vi.

q Duo igitur in mandatis habuerunt, alterum, ut idolis sacrificarent, alterum, ut Christianos persecuerentur; sed exsequi utrumque detrectarunt. Idem prorsus S. Eucherius de Martyribus Agaunensibus tradit. Ad sacrificandum idolis coactos fuisse, ex his Eucherii verbis colligitur: Ubi vero ad Thebæos denuntiatio iterata pervenit, cognitumque ab eis est, injungi sibi rursus executiones profanas, vociferatio passim ac tumultus in castris exoritur, affirmantium, numquam se ulli in hæc tam sacrilega ministeria cessuros. Idolorum profana semper se detestatos, Christianis se imbutos sacris, et divinæ religionis cultu institutos, unum sanctæ Trinitatis Deum colere, extrema experiri satius esse, quam adversum Christianam fidem venire. Ad Christianorum quoque perniciem fuisse compulsos, Eucherius loco non uno affirmat. Primum ita scribit: Itaque cum hi, sicut et ceteri militum, ad pertrahendam Christianorum multitudinem destinarentur, soli crudelitatis ministerium detrectare ausi sunt, atque hujus præceptis se obtemperaturos negant. Tum sic: Redintegratisque mandatis edicit (Maximianus) ut reliqui in persecutionem Christianorum cogantur. Nihil igitur in his anonymi

B verbis occurrit, quod merito reprehendas.

r Probabilis anno 882. Vide § 2.

s Anno 1074 vel potius seq.

t De illis agetur ad diem 3 Octobris, quo occisi sunt et notantur in Martyrologio Romano.

u Non senatus modo Trevis ad imitationem Romanæ curiæ, sed variorum imperatorum et Maximiani sedes fuit. Trevirum Romæ comparat Ausonius in Mosella v 581 et seqq.

Salve, magne parens frugumque virumque, Mossella,

Te clari proceres, te bello exercita pubes,

Æmula te Latiae decorat facundia linguae.

Quin etiam mores et lætum fronte serena

Ingenium natura tuis concessit alumnis

Nec sola antiquos ostentat Roma Catones.

Exstant etiam apud Broverum ipsius senatus Romani ad Trevirensem litteræ, quas apud illum videre est ad annum Christi 276 num. 61.

x Singulorum nomina dantur infra ad calcem cap. 2.

y Merus ingenii lusus est, quæ hic de situ Thirsi affert: revera enim latere suo respicit Aquilonem, sicut Palmatus Austrum: quod et infra (num. 10) ponit author de quatuor Martyribus altrinsecus ad pedes S. Paulini quiescentibus. Honthemius in Annotatis hic.

z De Martyrum situ in S. Paulini crypta, vide num. 117.

aa Scripsit igitur anonymus circa annum 1072, quo crypta dilatata fuit.

bb Æneid. lib. 1 v, 98.

cc Patet ex contextu hoc, et mox subjunctis, ante annum 1071 et citra revelationem divinam nihil humana traditione de hoc thesauro Trevis notum fuisse. Ita Honthemius cit.: notus tamen fuit ante Normannorum irruptionem anni 882.

CAPUT II.

Sanctorum Martyrum inventio.

Canonici
S. Paulini,
SS. Gentiani
et Fusciani
Actis,

a

b

c

d

Erant nempe in illa sancti Paulini canonicorum congregatione a fratres aliqui sanctæ religionis studio venerabiliter accensi b: hi ergo dum inter alia pietatis opera sacræ scripturæ legendi paginam c operam non minimam præberent, solebant frequentius corporis et mentis aspectibus illa representare, quæ videbantur ad honorem ecclesiæ Trevericæ, matris scilicet suæ, spectare; illius forsitan, quin immo revera non immemores præcepti, quod ait: Honora patrem tuam et matrem d, et aliorum, ad hunc modum justam conversationem suadentium. Inter multimoda itaque loci hujus præconia, Passio

sanctorum martyrum Gentiani et Victorici frequentius eis occurrebat, quæ quotiens auribus eorum corporeis innumerabilem Christianorum stragem in urbe Treverica a Rictiovaro factam insonuit, totiens cor eorum mœrore simul et gaudio contremuit: mœrore quidem propter ignotum tantum tamque preciosum sanctorum corporum thesaurum: gaudio autem propter rerum veritatem, quam per tantam scripturæ sacræ didicerant auctoritatem. Referebat enim istorum Passio Sanctorum, quod, ingresso Trevirum Rictiovaro, tanta ab eo sit facta ibi Sanctorum sanguinis effusio, ut rivi cruoris aquæ, juxta quam occisi sunt, permixti, et in Mussellam deducti, eam in suum colorem converterent, ut, naturali claritate remota, peregrino magis, quam proprio, colore ruberet. Ubi et sequitur. Inhumatis etiam tum Sanctorum corporibus unda præbebat tumulum, quo, redintegrata compage membrorum, futuro ea representaret judicio. In hac ergo positi mentis anxietate, indictis sibi aliquando biduanis, aliquando triduanis, jejuniorum disciplinis, a divina postulabant pietate, ut aliquid tam sancti depositi indicium eis monstrare dignaretur, per quod benedictum nomen ejus a sæculo in sæculum benediceretur, ac laudaretur.

15 Ut ergo promissio Dei immota permaneret, quæ dicit: Ubi duo aut tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum f (tres quippe intentionis hujus fratres fuerunt) auxilium Dei sibi ad hanc intentionem præberi, cito senserunt: prius enim, quam triduanum jejunium tertia vice complevisset, misit eis Deus in adiutorium quandam sanctæ conversationis laicum, nomine Folbertum, privatum eundem visu oculorum, quem unus ex tribus præfatis fratribus, Cuono videlicet, custos monasterii sancti Paulini, studio sanctæ hospitalitatis, in domum suam recipiens, sufficienti ac placita illi officiositate sustentabat: hujus autem cibus vespertinus erat panis perparvus, mediæ palmæ non vincens in latitudine, duas partes farinæ, tertiam partem habens ex cinere, cum aliquo genere herbarum, aut crudarum, aut non bene coctarum, et insalsarum, cum haustu etiam aquæ minimæ mensuræ, certe neque modulum suum excessuræ.

14 Tali vero adjutorii divini consolatione non modicum lætificati, et ad speranda potiora Dei munera nimirum animati, huic fratri consilium, quod de hac re conceperant, manifestabant, ejusque devotionis impensius studium sibi ad hanc rem suppeditari postulabant. Ad ille, ut erat paratus ad omnia virium suarum supplementa omnibus præbenda, juxta illud videlicet Doctoris gentium exemplum, quando dixit, se omnibus omnia factum fuisse g, solitum jejunandi modum hac de causa adeo intendebat, quod per continuum tunc triduum nullum penitus corporis alimentum suscipiebat; sed interdum omnibus urbis hujus monasteriis, nudis, ut solitus erat incedere, pedibus perlustrans, noctes eorundem dierum in monasterio sæpe dicti patris Paulini pervigil in oratione ducebat. Unde factum est, ut in tertia nocte post primum, sicut ipse nobis referebat h, galli cantum, dum, facie lacrymis ubertim perfusa, intente, et quasi cum aliqua, ut ait, precum importunitate Dominum interpellaret, in mentis extasi subito correptus, se in aliquo quasi subterraneo monasterio, spatioso multum i, et pulchro, stare putaret.

15 Ubi, dum multitudinem, quam dinumerare non poterat k, occisorum, diversas membrorum truncationes ostendentium, deambulanti oculis mentis videret, collectis per aliquod tempus animi, quas amiserat, viribus, quibusdam eorum, velut ad hoc tantum, ut ab eo interrogarentur, se illi offerentibus, dixit: Qui estis vos, domini, aut a quo fuistis trucidati? Cui unus, qui senior inter eos apparuit, respondit: Nos fugimus huc paganorum persecutiones, et ab ipsis ad penas requisiti, istas, quas vides, suscepimus passiones l: nec pluribus ab eo verbis auditis, in priorem statum rediit sobriæ mentis:

et Folberti
cujusdam

f

E

visio, e,

g

F

h

i

ad Martyrum
perquisitionem
animantur,

k

l

A mentis: totis denique animi viribus ad agendas Deo gratiarum actiones succinctus, ab ipso postulabat attentius, ut, si ab ipso esset hæc visio, monstrare eam sibi dignaretur tertio, quod etiam obtinuit: nam, duabus ante diem vicibus obdormiens in oratione, eadem lætificatus est visione *m*. Mane itaque facto, vocatis ad se tribus fratribus, visionem suam per ordinem eis narravit, eisque cum magna exhortatione hoc persuadere laboravit, ne ab cepto orationis studio prius desisterent, quam divinæ solatiū misericordiæ sibi adesse, cognoscerent, promittens eis ex ejus parte, qui amat longanimis in spe, infra unius anni spacium divinum eis adfuturum esse in hac inquisitione solatiū.

et quodam
veteri S. Pauli
Hymno

16 Hac facta exhortatione, gratias Deo pro fraterno, quem apud eos invenerat, hospitalitatis receptu referens, eos humiliter rogavit, ne quas diutius in hoc loco manendi occasiones tunc ei innecterent, quia destinatum diu iter ad sanctum Jacobum perficere lubenter vellet. Et ita quidem ipse ab eis discessit; illi vero pro sanctæ inquisitionis studio majori indies astuant desiderio, quapropter et a monachis, et a canonicis, et a sanctis monialibus, feminis religiosis, auxilio petito, jejuniis et orationibus, et elemosynarum quoque largitionibus insistebat plus, quam in principio:

B unde contigit, ut alicui religiosæ hujus communionis sorori, nomine Frideburge, in monasterio sanctæ Mariæ Matris Domini *n*, tempore meridiano in subsellio suo quiescenti, vox clara supervenerit, quæ diceret: Vade, quære in vetustissimis scedulis aureis litteris in testimonium illis: cujus vocis altisonæ strepitus expergefacta, dum, capite de subsellio levato, circumspiciens neminem videret, caput iterum in eundem quiescendi modum vix reposuit, cum denuo vox eadem apertius, quam prius, auribus ejus insonuit; iterum ergo erecta, et signo sanctæ Crucis munita, dum nullum vocis hujus auctorem in prospectu haberet, non dormitura, sed tertium vocis hujus adventum præstolatura, caput iterum reclinavit: tunc vero, sicut ipsa retulit nobis *o*, vox eadem, quasi cum quadam imperiositatis austeritate ad illam venit, eamque, non jam dormientem, sed vigilantem, non modicum perterrefecit, surgensque igitur, terrore magis, quam angustia repleta, sororem, quæ custos erat librarii, cum magna festinantia quærens, et inveniens, facto ei anxietatis suæ signo, eam ad armarium, cumulum discussarum scedularum, perduxit, nec multa prius librorum volumina revolverat, quam liber unius Ymnorum vetustissimus *p*, Scotice scriptus, eis in manus veniebat, quo tandem exposito, occurrebant eis frequentius quidam Ymnus de sancto Paulino satis magnus, in quo gesta sanctitatis ipsius præclara, etsi compositionis quandam rusticitatem habebant, rerum tamen non minima urbanitate florebat: referebat enim, quale pro fide Catholica bellum contra Arianos Sanctus ille pertulerit, qualiter in exilium ab ipsis fidei Catholicæ inimicis missus fuerit, qualiter etiam ipsos, apud quos exulabat, Frigies ad fidem Christi, factis coram regibus terræ illius signis et miraculis, converterit, idem Ymnus continuat; item post decursum viriliter vitæ hujus stadium, cum retributionis æternæ ibidem a Domino suscepit bravium, preciosum corporis ipsius thesaurum, nutu divino et miraculorum adminiculo, a Treviris esse receptum, ibidem fuit intextum.

* au Gothice

C De cuius veneranda sepulturæ positione, quæ in ejus gloriosa celebrata est receptione, hæc inibi verba sunt posita: Posuerunt eum juxta prolem clarissimam Trevirensis, et inclitam, ubi dormiunt corpora Peregrinorum plurima, resurgentes ad præmia die mundi novissima, occurrent in æthera Domino cum lætitia *q*. Hæc itaque inaudita prius scripturæ sacræ testimonia, cum gratiarum Deo actione, ac sancta mentis exultatione, lectitabant, utrum vero monita visionis in eis resonarent, aut utrum aliquid per se quærendum esse, hæc verba significarent, necdum intellige-

Sepulorum
Martyrum
locum discunt,

q

bant. Quapropter, vocato ad se uno de tribus, quos prædiximus, fratribus, ei et admonitionem vocis, procul dubio angelicæ, quam præfata soror acceperat, narraverunt, et librum Ymnorum, quem instinctu vocis ejusdem inter vetustissima, ut ita dixerimus, veterum volumina repererant, monstraverunt, qui simul ac communem eorum orationis intentionem, auditamque et visam divinæ visionis consolationem in mente retractavit, voluntatem miserationis Dei in hoc esse æstimavit; ut hunc ideo libellum, memoriam facientem Peregrinorum eis accommodaret, quo nobis amplius eorundem quærendi desiderium hoc modo inspiraret, quod et factum est: nam mox ut liber iste Ymnorum in conventum fratrum delatus et Ymnus ille ibidem est recitatus, ita corda omnium præsentium fratrum ad inquirenda plura sunt accensa, ut una omnium prudentiorum apud ipsos esset sententia de frangenda propter hanc inquisitionem sancti Paulini cripta, qua de re, communicato cum principibus civitatis consilio, licentiam hujus rei a domno archiepiscopo Udone postulabant, et vix nimirum impetrabant.

AUCTORE
ANONYMO.

18 Ita namque ex industria eadem cripta fuit munita *r*, ut, nisi moto principali ejusdem monasterii altari, nullus locus daretur eam confringendi; unde non indebito gravitati suæ consilio non facilis erat domnus archiepiscopus *s*, tanti sanctuarii frangendi licentiam differendo. Fracta igitur cripta, inventa sunt circa sarcophagum sancti Paulini sex sarcophaga, quorum duo lateribus ejus appositæ fuerunt, quatuor vero pedibus ejus ita altrinsecus adhæserunt, quod utrumque duo ex eis steterint: item ad caput ejusdem sancti patris nostri septem sarcophaga sanctorum Martyrum, totidem corporibus aromatizantia, fuerunt locata; hæc vero omnia sic colligaverat locantium industria, ut factis fornicibus singulis super sarcophagis binis, nullus, ut dictum est, locus daretur eis movendis, nisi moto prius altari præcipuo monasterii: fecerat præterea, non hujus criptæ conditor operosus, sed hujus loci, et eorum, quæ ibi sunt, sanctorum corporum aliquis studiosus, altare quoddam non magnum ad pedes sancti patris nostri, sarcophago ejus compactum *t*; hujus denique remotio, et aliqua terræ sub ipso effossio, plena fuit nostræ expectationis consolatio. Inventa est siquidem ibi tabula marmorea *u*, qua sublata, apparuit ejusdem latitudinis tabula plumbea *x*, hæc item levata, multaque aquæ infusione, multaque setæ porcine confractione tandem purgata, retulit nobis et istorum Martyrum vocabula, et Martyrum tempora, persecutorum quoque nomina, aliaque per plura summa festivitatis præconia hujus plumbi cecinit nobis sculptura: hujus ergo textum sculpturæ hic volumus pleniter inserere.

et corpora
inveniunt.

r

E

s

t

u

x

F

una cum ta-
bula plumbea,

y

z

aa

bb

cc

Historiarum
Martyrum
complexa.

dd

19 In hac cripta jacent corpora Sanctorum, secundum seculi dignitatem nobilissimorum secundum Dei autem voluntatem Martyrum preciosorum: nam Rictiovarus, Maximiani imperatoris præfectus, legionem Thebæam jussu ipsius circumquaque persecutus, hanc etiam urbem propter ipsos ingressus est: quorum innumeros cum hic occidisset, hos quoque hujus civitatis principes, fidei Christianæ Confessores, cum ipsis occidit, quorum hic corpora circum circa sunt collocata. In medio vero ipsorum sancti Paulini *y*, clarissimi Trevirorum episcopi, corpus est ferreis catenis suspensum *z*, quod ibi sanctus Felix *aa*, hujus sedis episcopus, a Frigia totius regni viribus translatus, in Idus Maji honorifice suspendit, qui et istud monasterium in honore sanctæ Dei Genetricis, necnon eorundem Martyrum, construxit *bb*. Nam propter horum Principum corpora innumerabilia ejusdem multitudinis corpora in hoc monasterio sunt comprehensa *cc*: quorum nomina, sicut innumerabilis populi et peregrini, non potuerunt reperiri, excepto uno Ducis vocabulo, qui Tyrus vocabatur.

20 Hujus itaque et eorum Martyrum vocabula, quorum hic videri possunt sarcophaga, aureis litteris in hujus criptæ pariete conscripta fuerunt: quæ inde devoti, qui tunc erant *dd*, Christiani huc transtulerunt

AUCTORE
ANONYMO.

ee

ff

gg

hh

B

ii

runt, quando Nortmannos hanc urbem, sicut cæteras undique urbes ee, depopulatos esse, præciverunt. Is ergo, qui in dextero sancti Paulini latere est repositus, Palmacius ff vocabatur, qui consul et patricius toti huic civitati principabatur: in sinistro autem latere ipsius qui jacet, Tyrso vocatur, cujus nomen solius de tanta multitudine est notatum, quia ejusdem Legionis gerebat ducatum gg. Ad caput autem hujus sancti Paulini septem jacent hujus urbis senatores nobilissimi, martyrio cum ipsi Thebæis coronati; quorum medius vocatur Maxentius, juxta quem dextrorsum qui jacet proximus, nomen habet Constantius, post quem est Crescentius, postea Justinus: in latere autem sinistro Maxentii qui jacent, tres erant fratres germani, quorum major natu proxime Maxentium hh Leander, juxta quem Alexander, postea Sother: ad pedes vero sancti Paulini altrinsecus positi sunt quatuor viri genere et virtute clarissimi, qui, licet tempore pacis occulte Christum colebant, tempore tamen persecutionis aperte, et constanter fidem Christianorum defendebant; adeo ipsi Rictiovaro in faciem resistebant, quod eos quasi ad exemplum aliorum diversis tormentorum generibus multum afflicto, tandem in præsentia sua fecit decollari: alter ergo duorum versus Austrum positus, interior scilicet, Hormista, exterior autem Papius vocatur: alter autem eorum, quorum latera Aquilonem respiciunt, interior item Constans, exterior Jovianus vocatur. Ingressus est autem Trevirum Rictiovarus quarto Nonas Octobris, et eadem die occidit Tyrsum cum Sociis, sequenti autem die Palmatium cum aliis principibus civitatis: tertia vero die cedem exercuit in plebem sexus utriusque ii.

ANNOTATA.

a S. Paulini monasterium ad lævam civitatis Trevirensis extra portam S. Simeonis situm, S. Felix, Trevirensis episcopus, teste tabula plumbea, in honorem S. Mariæ et Martyrum Thebæorum, Treviris passorum, consecravit. Primo monasterium S. Mariæ Virginis dictum fuisse, verosimile est, cui nempe a S. Felice potissimum dedicatum fuit. Postmodum S. Paulini, ut Egberti, Trevirensis episcopi, Charta anni 981 docet, appellatum fuit, hodieque appellatur. Subinde etiam S. Mariæ ad Martyres, sed non nisi post inventa anno 1071 vel seq. sanctorum Martyrum corpora. Vide Honthemium Historiæ Martyrum Trev. § 5.

b Tres præcipue numero fuisse, num. 15 ait, et Cuononem, monasterii S. Paulini custodem, nominatim anonymus exprimit.

c Ad est, Sanctorum Vitæ et Passiones.

d Exodi 20, § 21.

e De his Actis egi num. 6 et seq.

f Matt. 18, § 20: Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

g Ad Cor. cap. 9 § 22.

h Hic iterum anonymus innuit, se Martyrum inventioni æqualem, imo et ex ipsis S. Paulini canonicis verosimiliter aliquem.

i Talis certe non erat crypta, in qua Martyrum corpora jacebant.

k Quidquid sit de hac visione Folberti, auxesi hic utitur anonymus, dum innumerabilem Martyrum numerum Folberto apparuisse, ait: haud enim tanto numero fuere, qui Trevis tum temporis Christianis legibus viverent, nedum Thebæi, qui cum S. Tyrso ibidem pro fide occisi sint. Haussit verosimiliter anonymus innumeram illam Martyrum Thebæorum multitudinem ex tabulæ plumbeæ textu, et Folberti visioni adjunxit seu amplificationis, seu ornatus gratia.

l Itaque Martyres, quos Folberto apparuisse, narrat, Thebæi seu peregrini fuere, non Trevirenses indigenæ. Ceterum vereor, ne et hæc Folberti interrogatio, et senioris Martyris responsio, Folbertinæ visioni ab anonymo adjecta sit eadem de causa, qua innumerabilis Martyrum Thebæorum multitudo, de qua lit. proxime præcedenti.

m Recte hoc loco notat Honthemius: Visionibus

parum fudit Ecclesia: nam can. 26, Dist. 4 de Consecrat ex Concil. Afric. sic statuitur: Ut omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi, ubi corpus, et reliquæ certæ sunt, aut origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis fidelissima origine traditur: nam quæ per somnia et inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubicumque constituuntur altaria, omnino reprobantur. Verum non propter apparitionem, Folberto factam, sed propter antiqui cultus indicia, quæ sibi non dubia visa sunt, eos, quorum corpora in S. Paulini crypta invenerant, Trevirenses atque ipse etiam archiepiscopus Udo pro Sanctis habuerunt.

n Ad Horrea, vulgo Oeren dictum, seu ad S. Irminam, quod etiam nobile monialibus floret, inquit hic Honthemius: Browerus ad annum 645 num. 49 de illius origine ita scribit: Etenim Modaldus (Trev. Ep.) amplissimis ab eo (Dagoberto) muneribus affectus, ut erat magno suæ ecclesiæ propagandæ atque ornandæ studio, Christo Divisive templa sistere, monasteria inchoare, cætos cogere virginum. Primam igitur Dei Genitricis nomini basilicam ponit; apud quam domicilio constituto, filia Dagoberti Irmina, aggregata a S. Modaldo in vitæ communionem virginibus, velum ornatumque monasticum sumpsit, appellatusque locus est ab horreis regalibus, quæ in eam rem Dagobertus contulerat, HORREA. Moniales olim S. Benedicti instituto usas, sed his deficientibus, suffectas esse, quæ S. Augustini institutum sequerentur, Masenius scribit Nota 15 ad tom. I Annalium Trev. Broverianum.

o Trevis igitur morabatur anonymus, cum Martyrum corpora inventa sunt.

p De Hymno illo egi num. 10 et seqq.

q Qui hæc verba cum textu tabulæ conciliari queant, vide num. 15.

r Cryptam probabilis non diu ab invasione Normannica oclusam fuisse, dixi num. 24.

s Udo nempe, qui, ut Browerus scribit, ab anno 1066 electus Trevirensis episcopus, et anno 1068 ordinatus, Trevis sedit usque ad annum 1077. Huic nonnulli Martyrologium, ab Adone Viennensi compositum, perperam adscribere.

t Incertum, quo tempore: verosimiliter tamen paulo post acceptam a Normannis cladem. Vide num. 55.

u Ad hunc locum ita notat Honthemius: Nihil videtur in hac characteris fuisse. Cur autem superius laudantur tabula marmorea pro documentis? Stulte sane tabulam marmoream, velut antiquum documentum laudasset anonymus, si nihil in ea characteris unquam fuisset exaratum. Atqui vel hinc conjici probabiliter potest, Martyrum nomina huic ante Normannorum irruptionem litteris aureis fuisse inscripta; præsertim cum tabula plumbea affirmet, Martyrum nomina litteris aureis expressa, in eundem locum fuisse translata, quo tabula recondita fuit. Vix enim est, inquit Honthemius ipse Hist. Martyrum Trev. § 14, ut memoriales illæ litteræ, utpote ex destinatione ponentium quam diutissime permansuræ, immediate commissæ fuerint parietis subterraneo, cum ipsa humiditas, sal petrae et mucor, eas paucos intra annos absumpturas fuisset. Quod si pluribus, aliisque a memorata tabulis Martyrum nomina inscripta fuisse, contendas, debissent utique illæ una cum tabula postmodum inventi; earumque anonymus, tanquam totidem monumentorum, quod non facit, meminisse. Porro si Martyrum nomina tabula illa marmorea litteris aureis expressa continerit, his etiam plura continuisse potest, et tabulæ plumbeæ curatori pro fundamento fuisse. Vide dicta num. 78 et seqq.

x Probabilis anno 1072 inventio hæc contigit, ut num. 22 dictum est; maxime, cum Sigeberto annum inchoat a Paschate, atque adeo a Lamberto Schafnaburgensi dissentire non videatur.

y Illius Acta illustrata habes tom. VI Augusti ad diem ultimum ejusdem mensis.

z Non inusitatum fuisse olim, ut Sanctorum corpora suspenderentur, ostensum num. 24. Ceterum ex his tabulæ verbis cum antecedentibus et consequentibus

A bus collatis, verosimilius apparet, tabulam, instante invasione Normannica, suspensio adhuc S. Paulini corpore, fuisse confectam. Vide num. 26 et seq.

aa Totius regni viribus S. Paulini corpus e Phrygia Trevirim fuisse deductum, fabulosum videtur, sed forte significatum anonymus tantum voluit, id non sine summa difficultate S. Felicem præstitisse. Acta S. Felicis habes tom. III Martii ad diem 26 ejusdem mensis.

bb Ita habebat sæculo ix Trevirensium traditio: quam non evertit conditio temporis, quo Trevirensibus præfuit Felix. Vide num. 57 et seq.

cc Innumerabiles numero Socii S. Tyrso non fuerunt: veri itaque limites hic excedit anonymus.

dd Ex his verbis consequens non est, tabulam post invasionem Normannicam conditam fuisse. Vide num. 28 et seq.

ee Inter vastata a Normannis, priusquam hi Trevirim venerunt, loca, Regino hæc recenset: Leodium, Trajectum, Tungros, Coloniam Agrippinam, Bonnam, Tulpiacum, Vilpiacum, Nuis, Aquisgranum, Malmundarias, Stabulias.

ff Agitur de eo ad diem 5 Octobris, quo Martyrologio ejus nomen inscriptum est.

gg Seu, quod esset unus e legionis ducibus.

hh Hæc verba per oscitantiam amanuensis omisit Browerus: inveniuntur autem in omnibus Mss. exemplaribus, quorum plura vidimus. Honthemius hic.

ii Probabile apparet, quædam ex hic narratis e tabula marmorea, cryptæ S. Paulini parieti ante Normannicam invasionem affixa, deprompta fuisse; quædam vero addidisse de suo, qui tabulam confecerunt, conficiendam curarunt. Utraque distinctæ num. 80 et seqq.

CAPUT III.

Miraculum ossis sanguinem fundentis.

Lecta est igitur hæc epistola, et in plurimas mox cartas magno omnium Dei fidelium, hanc audientium, tripudio, transcripta a: nec tamen defuit in ipso fidelium Dei collegio b ecclesiæ malignantis dissensio, quæ hæc divinæ miserationis beneficia, non, quanta debebat, reverentia suscipiebat. Sed, spiritu instigata maligno, dentibus ea lividis laniare præsumebat c. Cæterum dentes eorum, utpote peccatorum, Dominus contereere curavit d, dum signa, quæ juxta Pauli verba non fidelibus, sed infidelibus, data sunt e, in conspectu eorum per merita Martyrum pretiosorum, quorum inventioni non congaudebant, multiplicavit.

22 Ex his igitur aliqua, ut dictis Apostolicis in hoc consentiamus (non tantum propter fideles Christi instruendos, quantum propter eosdem infidelitatis ministros ad fidem rectam, et reverentiam Sanctis debitam commendandos) breviter notamus. Quorum primum adeo notabile, adeo memorabile, adeo etiam fuit mirabile, ut non solum, si quæ fuerunt mentes infidelium, inde nimirum contabuisser, sed et ipsa fidelium Christi corda non minimum inde contremisissent. Nam cum, sicut prædiximus, facta per misericordiam Dei hæc Sanctorum revelatione, domno nostro archiepiscopo Udoni, hujusque principibus, placuisset, ut cripta sanctorum corporum collocati competenter amplificaretur, necesse fuit, ut plurimum terræ ex eodem loco purgando portaretur f. Erat autem ante id ipsum sæpe dicti patris Paulini monasterium ex parte Occidentali palus quædam, ita vianibus nocua, ut monasterium illud petentibus, aut inde per hanc viam repedare volentibus, vix angustissima relicta fuisset per illam semita. Qua de re plerisque loci illius fratribus complacuit, ut eadem terra, quæ ob prædictam parandæ criptæ necessitatem de monasterio portaretur, ad exsiccationem paludis ejusdem locaretur.

23 Quod cum fieret, et terra per sex jam dies ibi deposita fuisset, accidit, ut in die septimo unus aliquis ex loci illius canonicis, ante cujus portam

Octobris Tomus II.

palus eadem maximam inundationem faciebat, studio complandæ terræ, ibidem posite, de domo sua egrederetur, cumque terram discutiendo frusta quædam ossium inibi jacere videret, unum ex illis suscipiens, in manu sua in domum illud portavit: accepta etiam aqua, diligenter illud purgavit, et purgatum cuidam mulieri ad conservandum, donec in monasterium referendi locum haberet, commendavit: quod illa despectively suscipiens, et cur illud reverentia dignum esse judicaret, inquirens, posuit tamen illud in scrinio suo inter panniculos, aliosque muliebris suppellectis usus diversos: pigmentorum quoque species aliquæ g in eodem fuerunt scrinio repositæ.

24 Cum autem vespertinali officio (sicut Quadragesimalis temporis ratio poscebat) frater ille cum suis in eadem domo reficere vellet h, cæpit illa, cui os commissum fuerat, puella nimio cordis dolore cruciari, cæpit Corporis et Sanguinis Domini communionem, aut ut exitus vicini præparationem, quibus poterat verborum signis, quia ipsi nequivit verbis, humiliter, ac devote precari. Cui frater ille: Fac tibi, ait, scrinium tuum deferri, et si qua sit tibi species pigmentaria, dolori cordis profutura, require. Hoc dixit, et scrinium hæc de causa recludendum illi accommodare non distulit. Hoc itaque vixdum recluso, et cooperulo tenuiter levato, mira res! tota sanguinis exundantia ab osse illo, valde parvo, est effusa, ut facies mulieris ejusdem tota, atque pellicea ejus manica dextra mirabiliter sit inde perfusa. Ipsa quoque in eadem hora cordis dolore est absoluta: quæ de nimio percussu terrore, lacrymosis precibus a divina misericordia postulabant continuo, quatenus tam immenso divinitatis suæ præconio, nullo eos corporis aut animæ damnaret iudicio. Quo facto, frater idem currens curriculo ad aliquem fratrem, quem sibi expertus erat esse fideliorum, ad hujus rei eum perduxit demonstrationem; qui veniens, dum scrinii ejusdem operculum introspecturus levaret, nullus (sicut ipse ait) qui hoc non videret, credere non valeret, qualiter adhuc sanguis ex eodem osse ipsum scrinii operculum, totumque, quod ipso scrinio erat, muliebris disciplinæ instrumentum, respurgando bulliret.

25 Unde et ipse non minimo repletus stupore, cum omnibus, quæ in ipso erant, ront jam deinceps muliebribus ornamentis, sed potius aliquibus tam pretiosi sanguinis aspersione factis sacramentis, in monasterium festinanter portavit, illudque convocatis illico Prioribus loci illius omnibus demonstravit: ipsi vero, missis mox per omnia totius civitatis monasteria hujus rei nuntiis, omnes abbates, et præpositos cor-episcopos, et decanos, ceterosque boni testimonii fratres non paucos i, ad se in eadem hora faciunt venire, dominus autem archiepiscopus non erat tunc in illa civitate; alii autem omnes loci hujus Priores, in claustrum S. Paulini celeriter congregati, magnifico miraculi hujus ostento non modicum sunt lætificati. Delato namque in præsentia eorum scrinio, cum osse sanguinem sine cessatione fundente, accepit aliquis ex ipsis fratribus os sanguinolentum k in manus, cumque illud, sanguine in scrinium transfuso, sæpius evacuasset, dicto semper citius majori sanguinis inundatione replebatur. Facta igitur inter prudentiores quæstione, ex qua videlicet occasione tanti miraculi, qui ibi convenerant, hujus miraculi speculo a divino fuissent percussu consilio, hæc una omnibus ex hac re surrexit sententia, de adhibenda scilicet majori propter hoc signum reverentia, et ipsis Sociorum ossibus, et eorum cineribus, ad cujus augmentum reverentiæ dicebant pertinere, ut terra, quæ, circa sarcophaga eorum posita, in locum, ut dictum est, cenosum antea projiciebatur, deinceps in aliquem mundum locum venerabiliter collocaretur; cujus acervus l, dum Galaath, hoc est, Acervus testimonii, non immerito vocaretur, factum in osse, quod huic suppositum fuerat terræ, miraculum omni posteritati loqueretur.

42

26 Hoc

AUCTORE ANONYMO.

g

sanguinem

h

E

* supple in

copiose fundit,

F

i

k

os quoddam, ibi repertum,